

Ο ΣΑΒΒΑΣ

-7

ΛΥΠΙΑ.—Μά τώρα κατάλαβα πώς Έκείνος, περιμένει από τους ανθρώπους το θαύμα, περιμένει... Τότε θα παύσουν πιά οι άνθρωποι να μισούν και να καταστρέφουν ο ένας τον άλλον.

ΣΑΒΒΑΣ.—Αϊ, και μ' απτά τί;

ΛΥΠΙΑ.—(Τόν κοιτάζει άγρια.) Τίποτε. Θα δείς αύριο μονάχος σου, όταν θα Τόν περάσουν. Θα δείς τί κάνει στους ανθρώπους, μοναχά ή συναισθηση, πώς είναι μαζί τους Έκείνος. Ζούνε όλο το χρόνο βρώμικα, άσχημα, με μαλώματα και με βάσανα· αλλά αυτή την ήμέρα σά να χάνονται όλα... Φοβερή και χαρούμενη ήμέρα, που έξαφνα, σά να πετώ από επάνω σου όλα τα περιττά και αιστάνεσαι καθαρά πόσο εισακοντά μ' όλους αυτούς τους δυστυχείς, που είναι και που ήσαν,—και με το Θεό!

ΣΑΒΒΑΣ.—(Βιαστικά.) Τι ώρα είναι;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Τώρα χτύπησε έντεκα και τέταρτο, α δε γελέμα...

ΛΥΠΙΑ.—Είναι νωρίς ακόμη.

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί νωρίς;

ΛΥΠΙΑ.—Έτσι. Λέγω, είναι νωρίς ακόμη.

ΣΑΒΒΑΣ.—(Υποπτικά.) Γιατί το λές;

ΛΥΠΙΑ.—(Προκλητικά.) Γιατί με ρωτάς;

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί είπες: είναι νωρίς ακόμη;

ΛΥΠΙΑ.—(Χλωμάζοντας). Γιατί τώρα είναι μόνο έντεκα. Κι όταν θα γίνουν δώδεκα...

ΣΑΒΒΑΣ.—(Ανατηδᾶ και ζυγώνει γλήγορα. Τήν κοιτάζει με διαπεραστικό βλέμμα, μιλά άργά, μιά, μιά λέξη.) "Α, έτσι λουπόν! Όταν θα γίνει δώδεκα... (Γυρίζει το κεφάλι προς το Σπεράνσκη άλλ' έξακολουθεϊ να βλέπει τη Λύπια.) "Ακούστε σεις, πηγαίνετε στο σπίτι σας!

ΛΥΠΙΑ.—(Με τρόμο). "Οχι, περιμένετε ακόμη λίγο, Γρηγόρη Πέτροβιτς. Σας παρακαλώ πολύ!

ΣΑΒΒΑΣ.—"Αν δεν φύγετε άμέσως, θα σας πετάξω απ' το παράθυρο. Έμπρός!

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Με συγχωρείτε!, δε φανταζόμουν ποτέ... ήμουν με τον Άντώνη Γεώργοβιτς... τώρα άμέσως... Μοναχά που νάιναι το καπέλο μου;... κάπου έδω το έβαλα...

ΣΑΒΒΑΣ.—Νά το, το καπέλο σας. (Του το πετά.)

ΛΥΠΙΑ. (Αδόνιαμα.) Καθήστε ακόμη, Γρηγόρη Πέτροβιτς.

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—"Οχι, είναι πια άργά. Τώρα, τώρα. Χαίρετε, Όλυμπία Γεώργοβνα. Χαίρετε, Σάββα Γεώργοβιτς. "Α, ο Τιούχας κομιάται, καιρός να τον βάλετε στο κρεβάτι. Πηγαίνω, πηγαίνω. (Φεύγει.)

ΣΑΒΒΑΣ.—(Μιλά σιγά και ήσυχα, οι κινήσεις του είναι άργες και βαριές, σά να αιστάνθηκε έξαφνα το βάρος του σώματός του.) Τα ξέρεις;

ΛΥΠΙΑ.—Ναί.

ΣΑΒΒΑΣ.—Τά ξέρεις όλα;

ΛΥΠΙΑ.—Όλα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Ο καλόγερος σου τά είπε;

ΛΥΠΙΑ.—Μου τά είπε ο καλόγερος.

ΣΑΒΒΑΣ.—Λουπόν;

ΛΥΠΙΑ.—(Λίγο ύποχωρεί και ύψώνει τα χέρια, σά να θέλει να προφυλαχτεί.) Δε θα γίνει τίποτε. Δε θα γίνει ή εκρηξη. Η εκρηξη δε θα γίνει καταλαβαίνεις, Σάββα; Δε θα γίνει!

(Παύση. Άκούονται έξω βήματα και ασυνάρτητες φωνές. Ο Σάββας γυρίζει και σκόθοντιας βηματίζει πολύ άργά μες στο δωμάτιο.)

ΣΑΒΒΑΣ.—Λουπόν;

ΛΥΠΙΑ.—Είναι καλύτερα έτσι, αδερφούλη μου, πιστεφέ με. Πιστεφέ με!

ΣΑΒΒΑΣ.—Ναί;

ΛΥΠΙΑ.—Μ' αυτό είταν... εγώ δεν ξέρω τί! Κάποια τρέλα. Σκέψου μόνο!

ΣΑΒΒΑΣ.—"Ωστε είναι αλήθεια;

ΛΥΠΙΑ.—Ναί, αλήθεια. Τώρα δε γίνεται πια τίποτε.

ΣΑΒΒΑΣ.—Πές πώς συνέθηκε αυτό. (Κάθεται προσεχτικά, βλέπει με διαπεραστικό βλέμμα τη Λύπια.)

ΛΥΠΙΑ.—Είναι πολύς καιρός που το κατάλαβα... Άκόμη τότε, εκείνη την ήμέρα, που μιλούσαμε μαζί. Μόνο που δεν ήξερα τότε τί ήτανε ακριβώς. Είδα... Αυτό το μηχανήμα, έχω κι ένα άλλο κλειδί από κείνο το σεντούκι.

ΣΑΒΒΑΣ.—"Έχεις ταλέντο μυστικῶ αστυνόμου. Ξακολούθησε.

ΛΥΠΙΑ.—Δε φοβοῦμαι τίς προσβολές.

ΣΑΒΒΑΣ.—Καλά, καλά, ξακολούθησε.

ΛΥΠΙΑ.—"Υστερα είδα ότι συχνά μιλάς μ' αυτό τον καλόγερο, τον Κοντράτη χτες πήγα να δώ, το μηχανήμα δεν είταν πια εκεί. Και τα κατάλαβα όλα.

ΣΑΒΒΑΣ.—"Έχεις, ής, δεύτερο κλειδί;

ΛΥΠΙΑ.—Ναί, γιατί το σεντούκι είταν δικό μου. Αϊ, και σήμερα...

ΣΑΒΒΑΣ.—Πότε;

ΛΥΠΙΑ.—Πρός το βράδυ, δεν μπόρεσα με κανένα τρόπο να δώ τον Κοντράτη νωρίτερα, του είπα πώς τά ξέρω όλα· φοβήθηκε πολύ και μου είπε τά λουπά!

ΣΑΒΒΑΣ.—"Αξιο ζευγαράκι, ο κατάσκοπος κι ο προδότης. Λουπόν;

ΛΥΠΙΑ.—"Αν θ' αρχίσεις τίς προσβολές θα σωπάσω.

ΣΑΒΒΑΣ.—Καλά, καλά, ξακολούθησε.

ΛΥΠΙΑ.—"Ηθελε να τά πει στον ήγούμενο, μα εγώ δεν τον άφησα. Δε θέλω να σε καταστρέψω.

ΣΑΒΒΑΣ.—Μπά!

ΛΥΠΙΑ.—Αφού διορθώθηκαν όλα, τότε έξαφνα κατάλαβα, πόσο είναι φοβερό, πόσο φοβερό, που είταν άξήνατο να γίνει. Σαν κανένας επιιάλτης. "Οχι, δεν μπορεί να γίνει ποτέ αυτό! Και τότε σε λυπήθηκα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Μπά!

ΛΥΠΙΑ.—Και τώρα ακόμη σε λυποῦμαι. (Με δάκρυα.) Σαββούλη μου, αγαπημένε, σκέψου, εισακ αδερφός μου, σκέψου πώς σε νανούριζα. Αγαπημένε

μου, τί σκέφτηκες νά κάνεις; μ' αὐτὸ εἶναι φρίκη, τρέλα. Καταλαβαίνω, πὼς πονεῖς γιὰ τὴ ζωὴ, πού κἀνουν οἱ ἄνθρωποι, κι ἔφτασες στὴν ἀπελπισία... Εἶσυνα πάντοτε καλός, ἀγαθός, κ' ἐγὼ σὲ καταλαβαίνο. Μήπως κ' ἐγὼ δὲν πονῶ γιὰ ὅσα βλέπω; Μήπως κ' ἐγὼ δὲ βασανίζομαι; Δόσε μου τὸ χέρι σου...

ΣΑΒΒΑΣ.—(Τραβάει τὸ χέρι του.) Σοῦ εἶπε πὼς θὰ πάει στὸν ἡγούμενο;

ΛΥΠΑ.—Ναί, μὰ ἐγὼ τὸν ἀπότρεφα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Καὶ τὸ μηχανήμα τῶχει ἐκεῖνος;

ΛΥΠΑ.—Αὔριο θὰ σ' τὸ φέρει, ἐμένα φοβήθηκε νὰ τὸ δώσει. Σάββα, ἀγαπημένε μου, ἔλα, μὴ μὲ κοιτάξεις πιά ἔτσι! Καταλαβαίνω πὼς δυσανεξήθηρες, μὰ εἶσαι λογικός, δὲ μπορεῖς νὰ μὴ παραδεχτεῖς πὼς αὐτὸ πού ἠθελες νὰ κάνεις εἶναι παράλογισμός, εἶναι ὄνειρο. αὐτὸ μόνο στὸν ὕπνο του μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ δεῖ. Μήπως δὲν καταλαβαίνω κ' ἐγὼ τί δύσκολη πού εἶναι ἡ ζωὴ, μὰ μὴ βασανίζεσαι γι' αὐτό! Δὲν πρέπει νὰ πολεμᾷς μὲ τὸ κακό, πρέπει νὰ ἐργάζεσαι...Κι αὐτοὺς τοὺς συναδέλφους σοι, τοὺς ἀναρχικούς...Οὐτε αὐτοὺς δὲ γίνεται νὰ σκοτώσεις κανένα, μὰ ἐγὼ ὅπως δῆποτε τοὺς καταλαβαίνο: αἱ τοὶ σκοτώνουν μόνο τοὺς κακοὺς...

ΣΑΒΒΑΣ.—Δὲν εἶναι συναδέλφοί μου, ἐγὼ δὲν ἔχω συναδέλφους.

ΛΥΠΑ.—Μὰ δὲν εἶσαι ἀναρχικός;

ΣΑΒΒΑΣ.—Όχι.

ΛΥΠΑ.—Τί εἶσαι λοιπόν;

ΠΟΥΧΑΣ.—(Σηκώνει τὸ κεφάλι.) Περνούνε, ὄλο πενούνε. Ἀκούς;

ΣΑΒΒΑΣ.—(Σιγὰ ἄλλ' ἀπειλητικά.) Περνούνε!

ΛΥΠΑ.—Ναί, καὶ σκέψου ποιὸς πενοῦ. Περνοῦ ὁ ἀνθρώπινος κόσμος, καὶ σὺ ἠθελες νὰ τοὺς στεροῦσες τὴν τελευταία-τὴν τελευταία τους ἐλπίδα, τὴν τελευταία παρηγοριά... Καὶ γιατί; γιὰ ποῖο λόγο; Γιὰ τίποτα σωθεῖς, ἀπαίσιμα ἰδέα τῆς κυριότης νῆς... (Βλέπει στὸ σκοτεινὸ δωμάτιο μὲ φρίκη.) Γυνὴ γῆ! σωθεῖσαι νὰ τὸ σκαστῶ. Γυνὴ γῆ! Πὼς ὑπόσχεσε ἕνας ἄνθρωπος νὰ τὸ σκαστῶ αὐτό, ἡ γῆ γυνὴ! Νὰ μὴν ὑπάκουε τίποτε. Ἦα νάναι κατασσομένη. Ὅλα μὰ ὅσα δοξάζεσαν τόσα γρόνια, πού δημοσόργησαν μὲ τὸν πόνο, τὸν κόπο, τὸν ἔπαινον... Ἀνεργισμένοι ἄνθρωποι! καὶ μετὰ σὺ εὐδοκίματε ἕνα ἄνθρωπο...

ΣΑΒΒΑΣ.—Βλέπω, θυμῶσα κατὰ τὰ λόγια σου.

ΛΥΠΑ.—Μὲ ἐξήπνησες. Σάββα. Ὅταν μοῦ τὸ εἶπες, ἔβλεπα αἰ νὰ εἶδῃ μὰ τὴν ἰσχυρὰ τὸ πῶς τ' ἀνάπτει ὄλα. Μὲ νύθιζε τ' ἀνάπτει! Νὰ, αὐτοὺς τοὺς γρόνους... ἄλλοτε δὲν τοὺς πόδεχα, μὰ τῶσα τοὺς λιποῦμαι, τοὺς λιποῦμαι τόσο λιμέχρι δακρύων. Καὶ τὸ βιβλίον, κι ὄλα κάθε γερούσιδι, κάθε ξυλαόκι, ποῖνα κἀμουμένο ἀπ' τὸν ἄνθρωπο. Ἄς εἶναι ἄσχημοι, πῶς λέει πὼς εἶναι ὄμοιοι! Καὶ μὲ αὐτὸ ἀκοιθῶς τοὺς ἀγαπῶ, γιὰ τὴν ἀποτυχία, γιὰ τίς τσοαβὲς νοσημίες τους, γιὰ τίς ἀποαισιοποιήτες ἐλπίδες... τὸν κόπο, γιὰ τὰ δάκρυα! Κι ὄλοι, Σάββα, ὄσοι σ' ἀκούσουν, θὰ ἀιστανθοῦν τὸ ἴδιο, ὅπως κι ἐγὼ, καὶ θ' ἀγαπήσουν ὄλα τὰ παλιά, τ' ἀγαπημένα τ' ἀνθρώπων...

ΣΑΒΒΑΣ.—Λίγο μὲ μέλει γιὰ σὰς.

ΛΥΠΑ.—Λίγο σὲ μέλει. Γιὰ τί ποῦμα σὲ μέλει λοιπόν; Όχι. Σάββα, δὲν ἀγαπᾷ κανένα, ἀγαπᾷ μόνον τὸν ἑαυτὸ σου, τίς ἰδέες σου. Ὅποιος ἀγαπᾷ τοὺς

ἀνθρώπους, δὲν τοὺς στερεῖ ἀπ' ὄλα, δὲ βάζει τὴν ἐπιθυμία του ὑψηλότερα ἀπ' τὴ ζωὴ τους. Νὰ τὰ καταστρέψεις ὄλα! Νὰ καταστρέψεις τὸ Γολγοθά!... Σκέψου. (Μὲ φρίκη.) Νὰ καταστρέψεις τὸ Γολγοθά! Τὸ μόνο φωτεινὸ, πού εἶτανε στὴ γῆ! Μὴ πιστεύεις τὸ Χριστό, μ' ἂν ἔχεις ἔστω μιά σταλιά εὐγένεια, ὀφείλεις νὰ τὸν σέβασαι, νὰ τιμᾷς τὴν ἱερὴ μνήμη Του, γιατί εἶτανε δυστυχισμένος, γιατί σταυρώθηκε, σταυρώθηκε. Σάββα!... Σωπαίνεις;

ΣΑΒΒΑΣ.—Σωπαίνο.

ΛΥΠΑ.—Νόμιζα... Νόμιζα... πὼς ἂν τὸ κατορθώσεις αὐτό, θὰ σὲ σκοτώσω, θὰ σὲ φαρμακώσω. Σὰν τὸν πῶ ἐπικίντυνο!

ΣΑΒΒΑΣ.—Κι ἂν δὲν πιτόχει...

ΛΥΠΑ.—Ἀκόμη ἐλπίζεις;

ΣΑΒΒΑΣ.—Κι ἂν δὲν πιτόχει, θὰ σὲ σκοτώσω.

ΛΥΠΑ.—(Κάμνει ἕνα βῆμα πρὸς αὐτόν.) Σκότα σέ με! Σκότασέ με! Κάνε με νὰ βασανιστῶ γιὰ τὸ Χριστό...γιὰ τὸ Χριστό, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους!

ΣΑΒΒΑΣ.—Ναί, θὰ σὲ σκοτώσω.

ΛΥΠΑ.—Καὶ μήπως δὲν τὸ σκέφτηκε; Μήπως δὲν τὸ πιθυμοῦσα; Θεέ μου! Νὰ ὑποφέρει κανεὶς γιὰ Σένα, ὑπάρχει ἄραγε μεγαλύτερη εὐτυχία;

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΑΝ

ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

2-

Ὁ Σαίξπηρ, ἔρονας ὅτι ἡ καθενὸ πρᾶξη δὲν ἔχει πιά σημασία τὴ στιγμή πού ἔχει φτάσει ἡ ἐξέλιξη στὸν ὑπέριπτό της βαθμὸ, διὰ μοιραία θὰ συντελεσθεῖ, καὶ θέλοντας ν' ἀποφύγει τὸ ρωμαντισμὸ κάθε ἀναγνώρισης, ἀφίνει πολὺ λεπτὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς Περόδης νὰ μαρτυρεῖ μόνον, καὶ τὴν διηγούνηται ὕστερα οἱ ἀδελφοί. Ἡ διδασκαλία, ἄγνωστο κι' ἀκατανόητο γιατί, μήπως ἀντικαθίσταται ἀπαραίτητη τὴν ἐξασπρίκερη καὶ τ' ὀλοφάνερο (εἶναι τόσα φανερά πὸν δὲν καταλαβαίνει!) θέλησε νὰ διορθώσει τὸν Σαίξπηρ; πρόσθεσε τὴν ἀναγνώριση σὲ μιά σκηρὴ βουβὴ κι' ἀρεκτὰ γελοία. Μὲ ποῖο δικαίωμα τέτοια ἐλλειψη σεβασμοῦ;

Στὸ τέλος, γιὰ ν' ἀποφύγει μιά ἀκόμα ἀλλαγὴ σκηρθεσίας, τὸ ζωντανὸ τὸ ἀγαλμα τῆς Βασίλισσας τὸ τοποθέτησε, ἀπὶ στὸν ἱερὸ κρηρῶνα, μέσα σὶ σπῆτι τῆς πιστῆς Παιλίνας, στὴ μέση τοῦ δρόμου, πίσω ἀπὸ ἕνα κόκκινο μπερντὲ κα μπροστὰ σ' ἕνα πορτοκαλλὶ σανίδαμα. Ἐχτὸς ἀπὸ τὸ ἐπιτελῶς ἀδικαιολόγητό τους, πρόσβαλε ὀδυνηρὰ καὶ τὰ μάτια τὸ κόκκινο κοντὰ σὶ πορτοκαλλὶ καὶ σὶ γαλάζιο τοῦ ὄρανο πὸν διακρίνονταν ἀπὸ πάνω. Κανένας δὲ ζητεῖ ἔξοδα ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ Ὀδείου, ἀπαιτεῖ ὅμως κάποια καλαισθησία. Ἡ ἐναρμόνιση τῶν χρωμάτων τοῦ εἶναι ἄγνωστη.

Στὸ χορὸ, σὶ δεύτερο μέρος, φοροῦσε ἡ κάθε κοπέλλα, ἡ καθενὴ ἀλλιῶτικη, ἄλλη λιγνὴ, ἄλλη ψηλὴ, ἄλλη κοντόχοιτη, φόρεμα διαφορετικὸ, ἄλλης ἐποχῆς, ἄλλου τόπου τὸ καθένα, ποικιλόχρωμα, κι' οὔτε καν ἡ τύχη δὲ θέλησε νὰ συνδυάζονται μετὰς τους ἔ-